

Pedagogično zdravilstvo.

Spisuje F. Vigle.

(Konec.)

4. Častilakomnost in častimarnost se razlikujeta po tem, da prva hrepeni po časti, druga pa jo ohranjuje. Obedve pa stavite svojo čast v bolj vnanje in nepoglavitne reči, in prezirate pravo čast. Ta dva pogoška se nahajata bolj pogosto pri mladini višjih stanov, kakor pri prosti mladini, in izvirata iz tega, če se nagib ali pohlep po časti nenaravno zbuja. Ozdravljati se ta dva pogoška morata posebno skerbno, ker sta namreč popačena izrastka od čednosti častiljubnosti, da se tedaj tudi ta ne zaduši ali saj ne omerzi. Razlagaj takim, da je neumno in smešno, če kdo išče svoje časti le v vnanjih rečeh, da je prava čast le v tem, da spolnujemo svoje dolžnosti, da imamo zadovoljno vest, da nezmerni pohlep po časti marsikterega zapelje in vnesreči. Uči take tako, da sami sebe spoznavajo, da jim kažeš njihove slabosti in nepopolnosti i. t. d. Razlagaj jim zglede blagih mož, kateri so skerbno iskali prave časti, pa ne v malenkostnih in minljivih rečeh.

5. Svojeglavnost in okornost se upira volji drugih, staršev in učnikov. Svojevolja se prikazuje že v nježni mladosti; toda če je odgoja ne krepča, in če otrok svojo slabost in moč drugih jasno sprevidi, se rad vda. Pri napčni odgoji, ki zmiraj ravná po otroški volji, priraste iz svojeglavnosti celó huda termoglavost ali okornost. Kadar se te razvadi vgnjezdite, jima se mora le mirno in dosledno nasprotovati; tako se učenec primora, da svojo voljo ravná po volji učenikovi. Večkrat pa svojeglavnost izvira tudi iz telesne bolehnosti; takrat pa pomaga le okrepčevanje telesnega zdravja; tedaj naj se veseli duh zbuja in podpira.

6. Zvijača in prekanjenost sta nepoštene odrastka razumnosti. Zvití človek rabi nepoštene pripomočke, da doseže svoj namen. Čeravno se te razvadi pri mladini le bolj redko že bolj razvite nahajate, pa se vendar zapazi, da se razvijate večkrat pri mladini nižjih in višjih stanov. Večkrat se taki otroci lažejo, da bi se kaki kazni odtegnili, ter kako napako podtikajo kakemu součencu i. t. d. Ker ta dva pogoška nazznanjata malo vesti, kar je že začetek nraavnega hujšanja,

ju ni lahko ozdraviti, in le vest, vera in božja beseda časoma morejo kaj pomagati.

7. **Plašljivost** je, saj za dečke, napaka, ki še marsiktere druge нравne pogreške jemlje pod svoje krilo, in nič dobrega ne donša za poznejše življenje. Plašljivost izvira iz bebasto odgoje, iz telesne slabote in bolehnosti, in če otroci premalo pridejo v družbe svoje verste, in če se jim telesne vaje ali vse odrečejo, ali preveč kratijo. Po tem naj se tedaj pripomočki ravnaajo.

8. **Lenoba** se nahaja pogosto pri mladini vseh stanov, in učitelji v šolah se morajo dovolj z njo boriti. (Od tega pogreška je „Tovars“ že zadnjič govoril, kar tukaj ne ponavljamo.)

Verski pogreški se le malokdaj že v mladosti razvijajo; izobrazujejo se še le pozneje, in šola naj jih tedaj odvrta. Pa večkrat se dobi vendar kaka verska napaka tudi že pri mladini v ljudski šoli, posebno nagnjenost do svetohlimbe, ki rada svetohlinijoče izraze potrebuje in se igra s svetimi reči; pa tudi celó nevera in derznost, ki verske in božje reči gerdi in zasmehuje, se že pokaže včas pri mladini. Otroško serce še ni pripravno, da bi se mogli v njem globoko v serce segajoči verski čuti močno vkoreniniti; na drugi strani pa mladina zopet rada veruje v Boga in svete reči. Omenjeni verski pogreški, ako se v mladosti do štirinajstega leta prikažejo, izvirajo le iz napčne odgoje, iz razdraženega verskega čuta in mnenja, iz prizadetja, da bi se že v premlado serce vse na enkrat vcepilo, iz svetohlinskega podučevanja v veri, — če se preveč le na vnanje reči pri veri gleda, če se vera premalo jasno razlaga, ali gledé nevere in derznosti, če so domači neverni in derzni i. t. d. Razvidi se iz tega, kako naj se ravna, da se imenovane verske napake ne bodo rodile, ali da se odpravijo; se vé, da se morajo prav pazno in krotko ozdravljati, da se s svetohlimbo tudi prava pobožnost ne zaduši. Derznost pri veri pa odpravijo le bolj resni pomočki. Vnanje kazni pa so za to popolno neprimerne. Če verski pogrešek podpira domača odgoja, ga učenik težko ozdravlja.

Tako končam o dušnih pogreških. Govoril nisem o odgoji, ne o zdravilstvu, t. j. kako naj se dušne moči zbujaajo in izobrazujejo, kako naj se otrok napeljuje, da bo zrastel človek, ki svojevoljno dopolnjuje voljo božjo po zgledu odrešenikovem, temuč od dušnih napak, ki so pri mladini in kako naj se od-

vračajo ali odpravljajo. Govoril nisem obširno; pa tudi iz načerta lahko še kaj nasleduje. — Omeniti hočem le še nektere vodila, po katerih naj učenik ravná pri ozdravljanji pogrškov.

a) Pridobi si učencevo zaupanje; bodi z njim prav ljubeznjiv, in pridobi si tudi starše, da te podpirajo pri šolskem odgojevanji.

b) Pozveduj vselej izvirek pogrškov, in ga odpravi, ali saj poskušaj, da ga oslabiš.

c) Pripomočke izvoli si po okoliščinah; rabi jih prav zmerno, da mladih serc ne razdražiš in ne obnemagaš.

d) Skerbi, da s tem, ko ozdravljaš eno napako, se ne zbudi druga.

e) Naj boljše zdravilo je, če se more pogršek premeniti v nasprotno krepost.

f) Poterpežljivosti in doslednosti je odgojniku posebno treba. Ne pričakuj, da se ti bo vse urno zboljšalo, ter bodi pripravljen tudi na ponavljanje.

g) Tudi kazni rabi o pravem času; neumno pa bi bilo, ako bi se samo na nje zanašal in samo od njih pričakoval, da bi bilo boljše.

h) Naj gotovejše z drugimi pomočki združeno opomore, če izbudiš in krepíš vest, in če serce odpiráš božji besedi.

i) Pri vsaki pristojni priložnosti razkazuj škodljivost, nevarnost in gerdobo kakega pogrška.

Učitelj je odgojnik, in mora biti tudi odgojnik. Tedaj je njegova sveta dolžnost, da napčenosti odvráča in odpravlja in neizobraženega človeka napeljuje, da se more povzdigniti na stopnjo izobraženosti.

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Prihodki šolskega zavoda znašali so od začetka 1741 gold., in pozneje narastli so se do 8000 gold. Ali kaj je bilo to za deželo, ki je obsegala 950 □ milj in štela skoraj 3 milijone stanovavcev? Šolska komisija morala je povedati l. 1778., da ne more donášati iz šolske zaloge za zidanje in ohranjenje šol, ker preseza to njene moči.

Kar pa šolska zaloga zavolj pomanjkanja ni mogla storiti,